

[Portrettet]

Svartmaleren

Livet er nok blitt litt bedre, synes Bjarne Melgaard. Men bare litt.

Alf Marius Opsahl og Luca Kleve-Ruud (foto), Stockholm

JEG SYNES JEG SER litt mer humor i det, nå, ja. En letthet.
Jan Hansen, eier av Lars Bohman Gallery i Karlavägen i Stockholm, står midt i sitt eget galleri, klør seg på haken, lar blikket vandre rundt i rommet.

– Denne gangen slapp vi i hvert fall å starte dagen med å tørke hundebæsj av vinduene.

Familien. Det er andre runde av den norske kunstneren Bjarne Melgaards utstilling i det svenske galleriet: «The Sadistic Skater, Part II.» Melgaard selv sitter i vinduet og småsnakker med lillesøsteren Trine. Lenger borte står moren Gro ved siden av faren Bjarne. De har alle tre tatt turen til Sverige for å overvære åpningen. Mamma Gro viser fornøyd frem en t-skjorte hun har fått, dekorert av kunstnersønnen. Chihuahuaen «Jasmin» sitter på pappa Bjarnes arm. Kunstnerens egne hunder av samme type er oppkalt etter søsteren og moren. «Gro» ble påkjørt og drept like før jul. Begge hundene var plassert i hundebarnhage og var på tur med en hundepasser i Manhattan-trafikken da de havnet mellom to biler.

– Det var forferdelig, sier han.

Vi har forflyttet oss til et lite loft over galleriet. I rommet står et kjøleskap i enden av en enkel kjøkkenbenk. Melgaard sitter ved et lite bord og småspiser fra en skål med godteri.

Døden nær. Dette er altså mannen som regnes som en av landets aller største nålevende kunstnere. Til tider omstridt, til tider utskjelt. For tiden mer populær enn noensinne. Han kjøpes inn av de viktige samlerne. Han er representert i de beste galleriene.

43 år. Bor i en leilighet i Chelsea på Manhattan, New York. Stadig på reise. Nå er han her. Rolig, vennlig og imøtekommende. En svær mann (på et tidspunkt trente han seg opp til å ta 160 kilo i benkpress), men med en helt annen fremtoning enn inntrykket kunsten hans kan gi: ofte brutal, inspirert av black metal-kultur, homofile SM-miljøer. Vold, mørke. Det grensesprengende kan synes viktig, ikke bare i kunsten hans, men også i hans eget liv. Han har vært innom det meste, og legger på ingen måte skjul på det (kokain, metaamfetamin, «speedballs», heroin). Snarere virker det bare som om det kjeder ham litt, det å snakke om det. På et tidspunkt ble han innlagt for bloddialyse, det var mens han bodde i Barcelona. Etterpå skrev han seg selv inn på

en ti måneders lang AA-behandling i New York.

– Tenker du mye på døden?

– Ja.

– Er du redd for å dø?

– Nei.

På spørsmål om hva slags forhold han har til rus i dag, svarer han:

– Jeg prøver å holde meg unna det. Jeg er blitt så gammel at jeg ikke orker det mer. Jeg håndterer det ikke så bra lenger.

– I hvilken grad har det å teste grenser vært en drivkraft for deg?

– Til tider har det vært en stor drivkraft, men ikke så mye nå lenger.

– Hvorfor ikke?

– Jeg synes vel ikke det er så interessant. Det blir kjedelig. Det er andre ting i livet jeg synes er mer interessant.

– Som hva da?

– Å undervise. Male. Jobbe med mitt eget formspråk. Prøve å utvikle mitt eget maleri. Det er vel mer sånne grenser jeg er interessert i å teste nå – mine egne grenser for hva jeg utrette som kunstner.

Aids. Denne våren skal han pendle mellom hjemmet i USA og Venezia i Italia, der han er en del av Office for Contemporary Art Norways offisielle norske representasjon under Venezia-biennalen, en av verdens viktigste kunstbegivenheter. Melgaard skal blant annet holde forelesningsrekken «Beyond Death: Viral Discontents and Contemporary Notions about Aids» som gjesteprofessor for masterstudenter ved Università Iuav di Venezia. Han kom direkte derfra til Stockholm.

– Jeg føler jeg gjennomgår mange tanker og ideer som jeg har jobbet med de siste ti årene. Gjennom å undervise gjør jeg på en måte også opp en slags status for meg selv. Dette er like mye en prosess for meg selv som for elevene, sier han.

Mest vil han snakke om ideer rundt homoseksuell identitet, hiv og aids.

– En homoseksualitet som er litt farligere og mer aggressiv enn hva man er vant til. Hvordan endte vi opp med å erotisere hiv-viruset, liksom? Hvilke intellektuelle tilstander og resultater har vi hatt de siste 20 årene? Slike ting prøver jeg å snakke om.

Dødsleker på Manhattan. Orgier mellom usmittede og smittede. Melgaard har selv ikke deltatt, men sier han har hatt relasjoner til hiv-smittede.

– Jeg er hiv-negativ, i hvert fall ifølge den

siste testen. Jeg tenker mye på personlige forhold jeg har hatt til hiv-positive menn. Mennesker jeg har kjent, som nå er døde. Det er et tema det er vanskelig å være helt uberørt av.

Bruker ekskjærestene. Det er gjerne litt rabalder rundt Melgaard. Da han for over 20 år siden entret kunststoffentligheten, var det med malerier av homosex, dyresex og død. Senere er han blitt politianmeldt, beskyldt for å ha leflet med barneporno, anklaget for å forfekte et «degenerert menneskesyn». Selv om utstillingen hans i Stockholm skal være litt lettere, var det åpenbart nok krutt der i starten til at noen lot seg provosere og klinte hundebæsj på galleriets vinduer.

Det grensesprengende i eget liv har han gått lei av.

– Man innbiller seg at det skal ligge en slags spirituell opplevelse ved slutten av alt, men etterhvert som man tester disse grensene, finner man ut at det ikke er så veldig mye som skjuler seg i enden, likevel. Det tror jeg veldig mange opplever.

Han tenker.

– Nivået av erfaring bør være på et litt annet plan enn bare å teste grenser.

– Galleristen din mener å se noe litt lysere i arbeidene dine nå. Er du enig?

– Tja, sier Melgaard og henviser til installasjonen som dekorerer hele galleriets inngangsrom.

– Den er ekstremt mørk og deprimerende.

Skulpturer, malerier og løsrevne skisser ligger hulter til bulter sammen med arbeidsutstyr, epostutvekslinger, malerier utført med bidrag fra noen av Melgaards ekskjærestere.

Han flirer kort.

– Den ene portretterer meg som om han skulle ha vært sammen med en masse morder. Og den andre portretterer meg som totalt sinnssvak. Skriver at han måtte rømme New York for å komme seg unna.

– Kjenner du deg igjen i disse beskrivelsene?

– Nei. Men folk har rett til å oppleve ting som de selv ønsker. Det er et samarbeid. Jeg har fått dem til å male på disse bildene. Så jeg tar det ikke så grenseløst alvorlig.

Litt diffus rundt bruken av det selvbiografiske. Han er gjerne det. Om akkurat dette verket sier han:

– Det er en slags humor oppi det hele.

– Føler du at humoren i verkene blir like godt sett av alle?

Navn: Bjarne Melgaard.

Født: 9. september 1967, Sydney.

Sivilstand: Har kjæreste.

Bakgrunn:

Utdannet ved Statens kunstakademi i Oslo, Jan van Eyck-akademiet i Maastricht og Rijksakademiet i Amsterdam. Kjøpt inn av blant annet Astrup Fearnley Museet i Oslo, Moderna Museet i Stockholm, Saatchi Gallery Collection i London og Moma i New York. Regnes som en av Norges viktigste nålevende kunstnere.

Aktuell: Utstillingen «The Sadistic Skater, Part II» i Lars Bohman Gallery i Stockholm. Gjesteprofessor ved Università Iuav di Venezia i forbindelse med Venezia-biennalen.

[Svartmaleren]

- ☉ - Nei.
- Igjen et lite smil.
- Så har jeg vel også en litt spesiell form for humor.

John. Han bor i en leilighet på Manhattan. Han har et studio der. Og et annet et i Brooklyn, det er på over 1600 kvadratmeter. Og et siste sted. Her blir han imidlertid noe vag når han får spørsmål om hva slags sted det er.

- Jeg har litt forskjellige steder jeg jobber på.

- Men det er ikke et studio?
- Det er ikke et offisielt sted.
- Hva slags sted er det, da?
- Det er et sted hvor jeg gjør ting for meg selv. Resten får du tenke ut selv.
- Det er hemmelig, altså?
- Hehe. Det er bra å ha noen hemmeligheter, sier han.

For tiden har han rundt ti assistenter i arbeid. Tidligere har han hatt enda flere. På et tidspunkt fant han ut det ble litt vel mange å holde styr på.

- Dessuten innså jeg etterhvert at jeg nok var aller mest fornøyd med de arbeidene jeg faktisk gjorde selv.

Og livet i New York ellers? Han trekker på skuldrene.

- Det er ganske trivielt. Jeg står opp tidlig om morgenen. Prøver å våkne.

- Og så?
- Nei, så gjør jeg ting som jeg trenger å gjøre. Trener. Går for å jobbe. I det siste har det jo også blitt endel reising. Jeg har dessuten et forhold som jeg liksom prøver å få til å passe inn i alt.

Han heter John og studerer sosiologi i New York.

- Det beste forholdet jeg har hatt, tror jeg.

Tatt ut av skolen. La oss gå litt tilbake. Foreldrene emigrerte til Australia på 60-tallet. Eventyrlyst. Arbeid. Faren jobbet blant annet som stålarbeider og var med på å bygge Sydney sentrum. Moren var delvis hjemmeværende, jobbet delvis litt her og der. Selv husker ikke kunstneren så mye fra oppholdet. Han var bare fem år da familien flyttet hjem. Oppveksten han har med seg, er fra Oslo og Drøbak og «litt rundt omkring».

- Den var vel som alle andre barns oppvekst, egentlig, på godt og vondt.

- Hvordan?

- Man opplever ting mer magisk i barndommen, tror jeg. Man opplever ting veldig sterkt. Det tror jeg sitter veldig i meg, ennå. Ting jeg har sett. Ting jeg trodde jeg så, hørte eller opplevde.

- Har du noen eksempler?

- Egentlig ikke.

Han ble tatt ut av barneskolen og fikk gå på malerskole i stedet for vanlig skole.

- De så vel at det var sunt for meg. Jeg fungerte dårlig på vanlig skole og ville det selv også. Det forandret nok min måte å tenke på, allerede den gangen, det at jeg ikke var så institusjonalisert.

Han kikker opp fra bordet.

- De var jo rimelig *clueless*, de som var rundt meg ellers i oppveksten.

- Hvem?

- De andre barna. Skolevenner og sønn.

Utenfor. Fortsatt kan depresjonene følge ham, men han sier det er blitt bedre. Bedre enn før, i hvert fall. I en periode i vinter flyttet moren inn til ham på Manhattan.

- Jeg er nok mer lykkelig nå, generelt, men det er ingen konstant greie, det der, for min del. Jeg drives hele tiden mellom det å være veldig lykkelig og det å være veldig ulykkelig. Jeg tror det ene trenger det andre; at jeg ikke kan føle ordentlig lykke uten først å ha vært bunnløst ulykkelig.

Han tenker seg om.

- Jeg har nok opp gjennom årene, i større eller mindre grad, også profittert på de mentale tilstandene jeg har vært i som kunstner.

Det er sjelden han er helt tilfreds. Likevel

KUNSTNEREN SOM UNG MANN. I 1996 var 26 år gamle Melgaard allerede en etablert kunstner. FOTO: JAN TOMAS ESPEDAL/SCANPIX

MOR OG SØNN. Det var lange køer utenfor Astrup Fearnley-museet i Oslo da Bjarne Melgaards kritikerroste utstilling «Jealous» åpnet. Moren Gro var på plass. FOTO: BØRRE HAUGSTAD/SCANPIX

LITT OVERALT. Bjarne Melgaard skal pendle mellom New York og Venezia fremover og liker å flytte på seg. Her er han i atelieret sitt i Barcelona, da han bodde der. FOTO: PER STÅLE BUGJERDE

Jeg tror det ene trenger det andre; at jeg ikke kan føle ordentlig lykke uten først å ha vært bunnløst ulykkelig

sier han at han setter større pris på arbeidet sitt nå enn før.

- Ikke fordi jeg er så innmari fornøyd med det jeg lager. Det er mer fordi jeg opplever meg selv som veldig intenst opptatt av det jeg driver med om dagen. Før følte det å være kunstner mer som en slags byrde. Jeg befant meg på et vis utenfor alle andre mennesker, levde et helt annet liv. Nå opplever jeg mer at det å være kunstner, er som noe som bidrar til at jeg føler meg bra, at selve prosessen gjør meg godt. Jeg liker å stå midt oppe i det.

- Er du fornøyd med arbeidene du har presentert her i Stockholm?

- Både ja og nei. Jeg synes alltid jeg kan gjøre ting bedre, men jeg prøver å gjøre mitt beste ut fra forutsetningene der og da, mens jeg jobber. Samtidig er det ikke alltid det er så interessant å se ting som er så fantastisk flott utført, heller. Det kan være vel så interessant å se ting som er i en prosess. Det kan oppleves som mer åpent, synes jeg.

Han sier han har et sterkt ønske om å kommunisere med mennesker som føler seg utenfor.

- De som ikke føler seg hjemme noe sted. De som kanskje ikke opplever seg selv som så veldig kule eller spennende eller heftige. De som ikke har en haug med venner. Jeg kan godt kjenne på disse følelsene selv.

- Også nå som du har lyktes som kunstner?

- Å ja. Det er ikke akkurat sånn jeg går rundt og tenker om meg selv. At jeg har lyktes. Jeg har i stor grad alltid følt meg utenfor.

Bok. Oslo, Amsterdam, Brussel, Barcelona, New York. En periode «suset han litt rundt» i Australia. Senere har han reist av andre grunner. Nå anser han New York for å være hjemme, men sier at han i stadig økende grad kjenner på følelsen av å være «veldig norsk».

- Det er noe med det perspektivet man får, når man er lenge borte.

Han liker å flytte på seg.

- Nye impulser. Det er vel så enkelt. Jeg tror ikke det er bra for kunstnere å ha det altfor trygt og godt i stuen sin.

Han har ingen planer om å flytte hjem, sier at han på ingen måte føler seg ferdig, at han fortsatt har sine beste verk foran seg. Til høsten kommer det ut en bok om ham, ført i pennen av kunsthistoriker Ina Johannessen. Melgaards karriere skal settes inn i en større sammenheng.

Selv virker han ikke så interessert i å gjøre opp noen form for status i en alder av 43. Ikke i et intervju.

- Jeg gjør ting først, jeg, sier han.

- Så får jeg heller senere tenke litt gjennom hva som egentlig skjedde.

Han ser opp.

- Forhåpentlig vil alt til slutt gi en slags mening.

magasinet@dn.no

12 tette

Leser daglig: Vanligvis en roman eller noe. Ellers Dagbladet, VG, Aftenposten og DN på nettet, men ikke daglig. Det viser seg ofte å være altfor deprimerende.

Favorittduppeditt: Min nye Ipod.

Favorittnettsted: Jeg er veldig fornøyd med mitt eget nye nettsted: www.stabfrenzy.com

Tror på: Lojalitet og ærlighet. Jeg tror i hvert fall ikke på noen kristen gud, det er helt sikkert. Ikke på Jesus heller.

Redd for: At mine nærmeste skal bli borte.

Kjører: Bruker car service i New York.

God til: Jeg synes jeg har ganske god hukommelse.

Dårlig til: Er ikke særlig diplomatisk.

Ser på: Filmer. Den siste het «Kill The Artist», hehe.

Favorittbok: For øyeblikket er det Gary Indianas «Horse Crazy».

Ville bli som 12-åring: Kunstner.

Kan ikke fordra: Falskhet og livsløgn.